

FI lausuntopyyntö VV

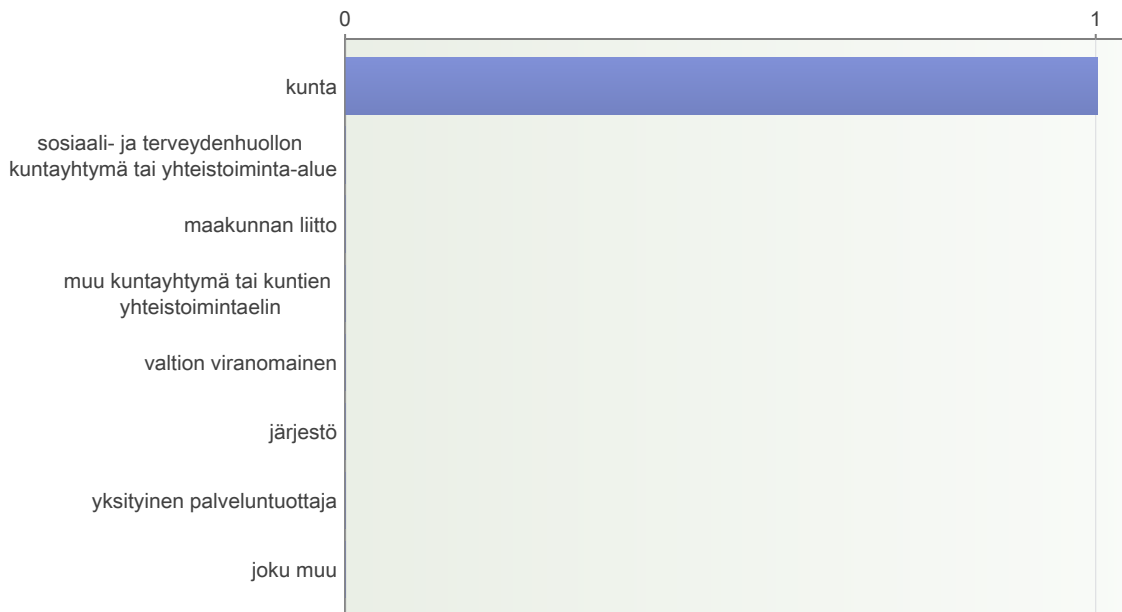
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Äänekosken kaupunki	Tuula Ruuska	Raija Kolehmainen, perusturvajohtaja, puh. 020 632 2100, raija.kolehmainen@aanek oski.fi	6.3.2017	Kaupunginhallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

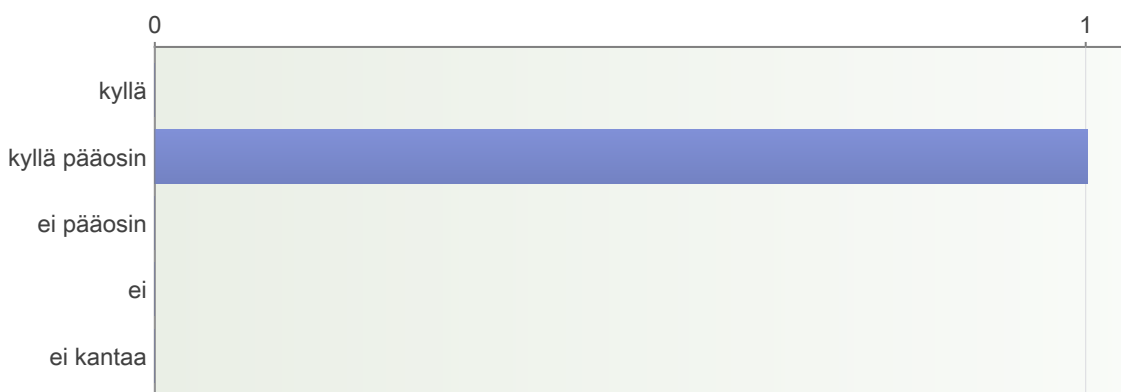
4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden toteutuminen saattaa helpottaa palvelujen piiriin pääsyä, kun toimijoita tulee lisää, ja nopealla hoitoon pääsyllä on terveyttä edistävää vaikutusta. Palvelutuotannon kokonaismäärä ei kuitenkaan voi merkittävästi lisääntyä, koska kustannustaso ei saa kasvaa. Alueelliset erot ja sitä kautta terveyserot saattavat kasvaa, kun yhtiöpohjainen palvelutuotanto keskittyy alueille, joissa on toimivat markkinat ja riittävä väestöpohja. Ns. pärjääjäasiakkaat hyötyvät laajenevasta valinnanvapaudesta ja kykenevät sitä hyödyntämään, mutta huolena on, että terveyserojen kannalta kriittisimmän asiakasryhmän asema voi jopa heikentyä.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

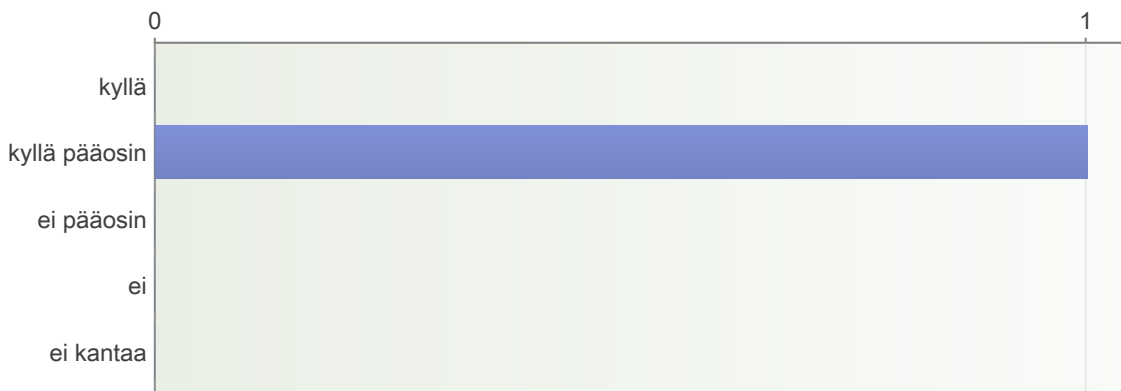
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asukkaan vaikutusmahdollisuudet kasvavat oleellisesti, ja henkilökohtainen vastuu lisääntyy, mikä parantanee hoitoon sitoutumista ja omahoitoa. Alueellisista eroista johtuen kaikilla asukkailla valinnanvapaus ei markkinoiden puuttuessa toteudu. Sosiaali- ja terveyspalvelujen valinta on vaativa tehtävä, ja valintoja voidaan tehdä myös puutteellisin tiedoin. Valintaa tehdään moniportaisesti ja useassa hoidon ja/tai palvelun vaiheessa, mikä saattaa jopa kuormittaa joitakin asiakasryhmiä ja pirstaloida palvelukokonaisuuden.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

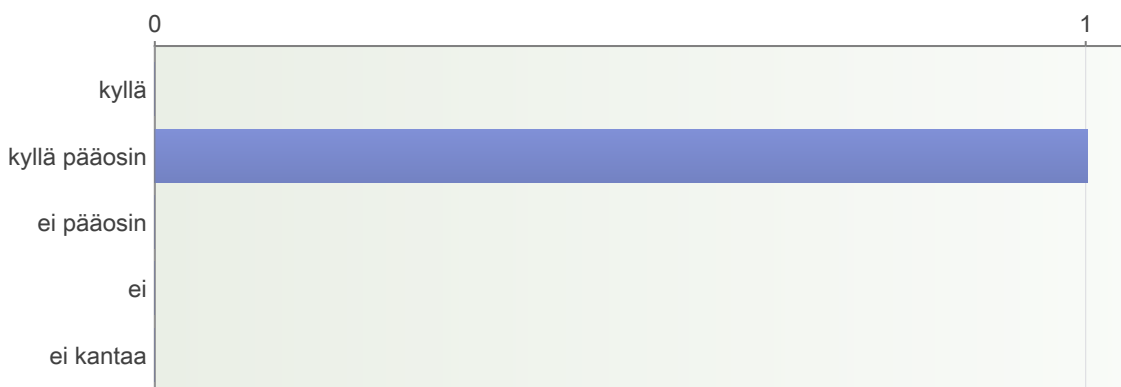
8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Mahdollisuus hakeutua asiakkaan tilanteeseen sopivaan palveluun riippuu alueen palvelutarjonnasta ja markkinoiden toimivuudesta, ja asiakkaan kyvystä tehdä valintoja oikeilla perusteilla, sekä valinnan perustaksi tarvittavan tiedon saatavuudesta ja laadusta.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitetTUja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

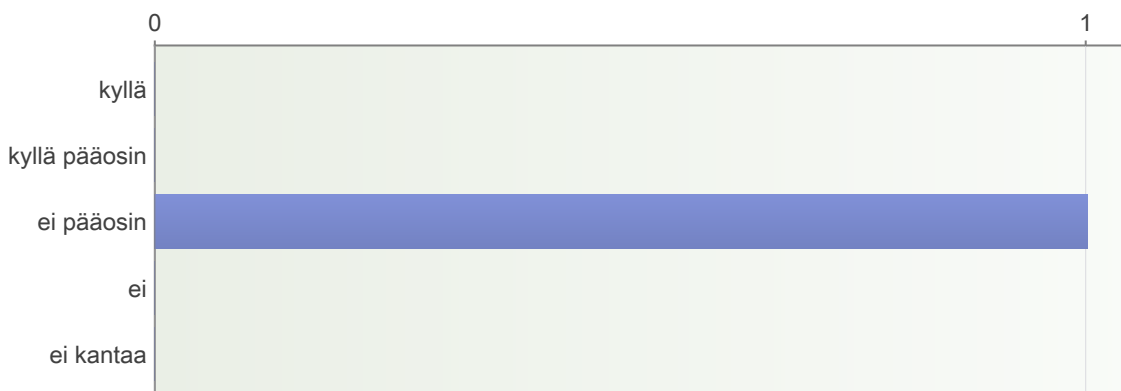
Vastaajien määrä: 1

- Uhkana on, että palvelukokonaisuus ei käytännössä toteudu suunnitelman mukaisesti, ja integraatio jää puutteelliseksi, kun palvelut hankitaan usealta taholta ja pirstaleisina.

Palvelujen yhteensovittaminen toteutuu palvelusuunnitelmatasolla, mikäli palvelutarpeen arviointi, asiakassuunnitelman laatiminen ja päätöksenteko toimii lähipalveluna niin, että tunnetaan asiakas, asiakkaan olosuhteet ja verkostot. Asiakassuunnitelmien laatimisen ja päätöksenteon resurssit ja osaaminen sekä toteutuminen lähellä asiakasta tulee turvata siten että paljon palveluja tarvitsevan ja runsaasti resursseja sitovan asiakaskunnan tarkoituksenmukainen palvelukokonaisuus voi toteutua, ja että sen vaikuttavuutta voidaan seurata.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

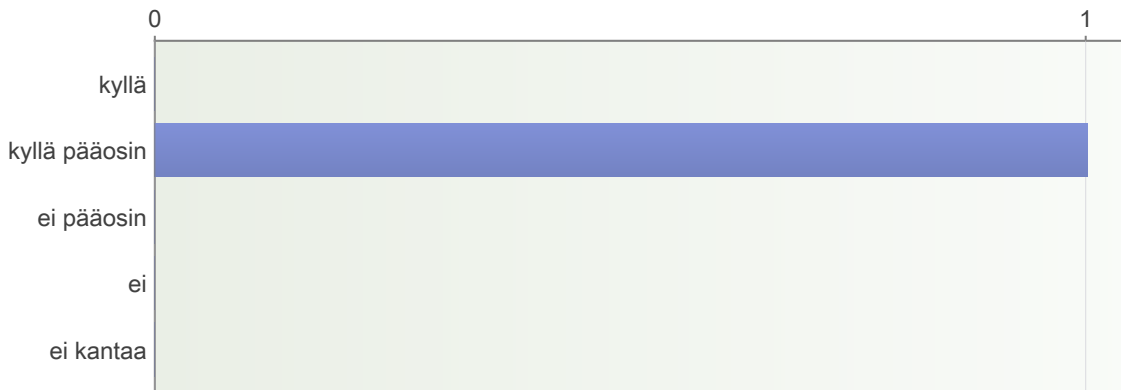
Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksesta ei käy konkreettisesti ilmi, että mistä tuo 3 miljardin säästö saadaan. Yhden budjetin ja maakuntakohtaisen palvelu- ja resurssiohjauksen avulla on mahdollisuus saavuttaa se tavoite, että asiakas on oikeassa paikassa oikeaan aikaan ja oikealla kustannustasolla. Monituottajamalli saattaa tuottaa innovaatioita ja toimivia prosesseja ja toimintamalleja, jotka parantavat kustannustehokkuutta.

Riskinä kustannusten kannalta on se, että valinnanvapausjärjestelmän ja hoitopolkujen ja kustannuskertymän hallittavuus on erittäin haastava tehtävä. Sen onnistuminen edellyttää toimivia ja yhteen sovitettuja tietojärjestelmiä ja vahvaa liiketalous- ja johtamisosaamista. Järjestäjäorganisaation rooli tulee olemaan keskeinen, ja sen edellyttämä ohjaustehtävä sitoo runsaasti resursseja, mikä osaltaan myös lisää kustannuksia.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

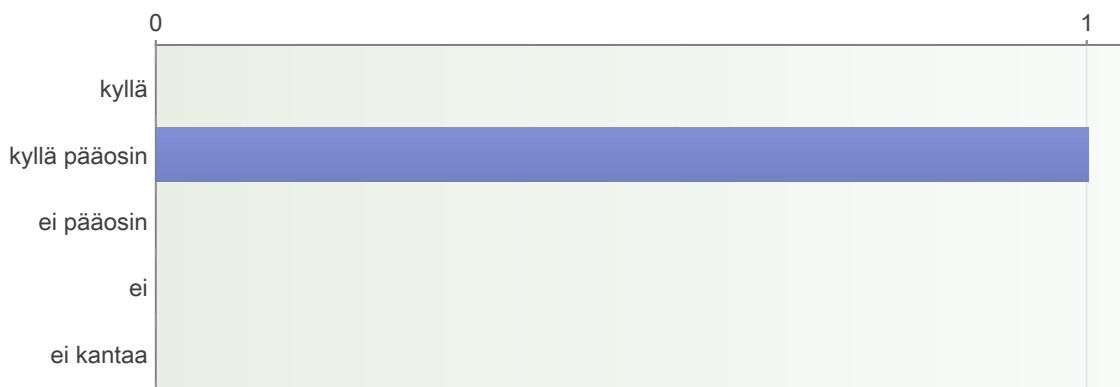
Vastaajien määrä: 1

- Itsehallintoalue ja sen liikelaitos toimivat poliittisessa ohjauksessa. Tosiasiassa esitetty malli on valtion vahvassa rahoituksellisessa ohjauksessa eikä todellisesta maakuntien itsehallinnosta ole kyse.

Asiakasraadit ym. lähidemokratian muodot osaltaan korvaavat sitä, että edustuksellinen demokratia etäänny kunnista. Demokratian kannalta oleellista on myös asiakkaan oman valinnan lisääntyminen, jolloin asiakkaalla on myös suoran vaikuttamisen mahdollisuus.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

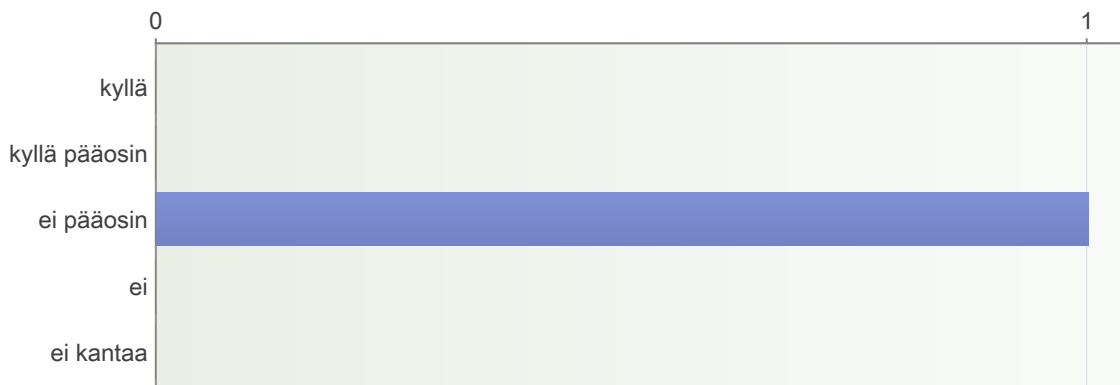
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Monituottajamalli ja kilpailu asiakkaista synnyttäneen uusia innovaatioita ja toimintamalleja, joissa myös asiakaskeskeisyys korostuu. Lisäksi mm. henkilökohtaisen budjetin käyttöönotto voi synnyttää asiakkaiden omia innovaatioita, joita isoissa organisaatioissa on nykyistä helpompi levittää laajempaan käyttöön.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

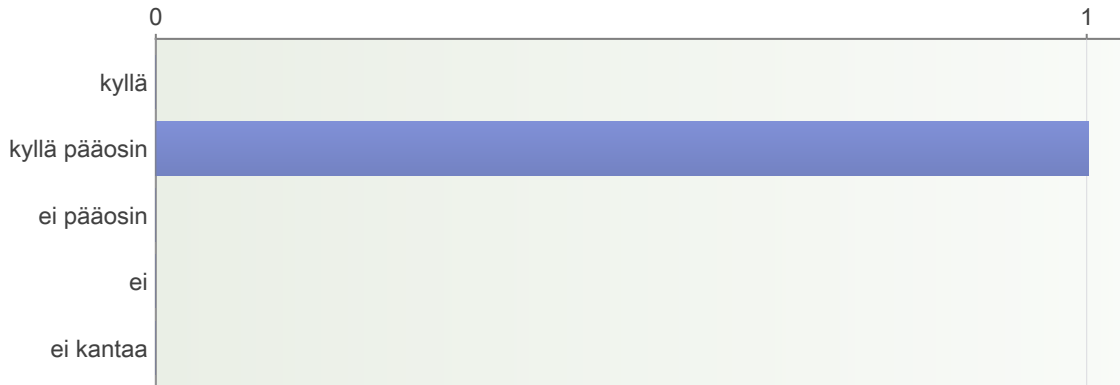
19. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Viranomaistehtävien osalta on syytä selkiyttää, miltä osin niitä voidaan tehdä ja valmistella yhtiöissä. Nykylainsäädäntö ei ole kaikilta osin tarkoituksenmukainen, eikä pienillä sosiaalihuollon viranomaispäätöksillä tule kuormittaa järjestäjää tai liikelaitosta. Rajanveto sote-keskuksen sosiaaliohjauksen, sosiaalipalvelujen valmistelun ja liikelaitokseen sijoittuvan varsinaisen päätöksenteon osalta tulee myös selkiyttää niin, että viranomaisesta ei tule vain kumileimasin. Sosiaalipalvelujen osalta resurssien varaaminen ja toimintamalli saattaa muodostua haasteelliseksi valinnanvapauden laajenemisen yhteydessä, kun lyhytaikaisen sosiaalipalvelu tulee suoran valinnan sote-keskukseen, ja pitkäaikaisen tarpeen palvelut maakunnan liikelaitokseen. Mielenveyspalvelut ja niiden yhteys aikuissosiaalityöhön jäävät epäselviksi, samoin työllisyyttä edistävien palvelujen sijoittuminen kokonaisuuteen. Myös lasten, koululaisten ja opiskelijoiden suun terveydenhuolto ja niiden yhdyspinta neuvolatoimintaan ja koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon tulee selkeyttää.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämistä vastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

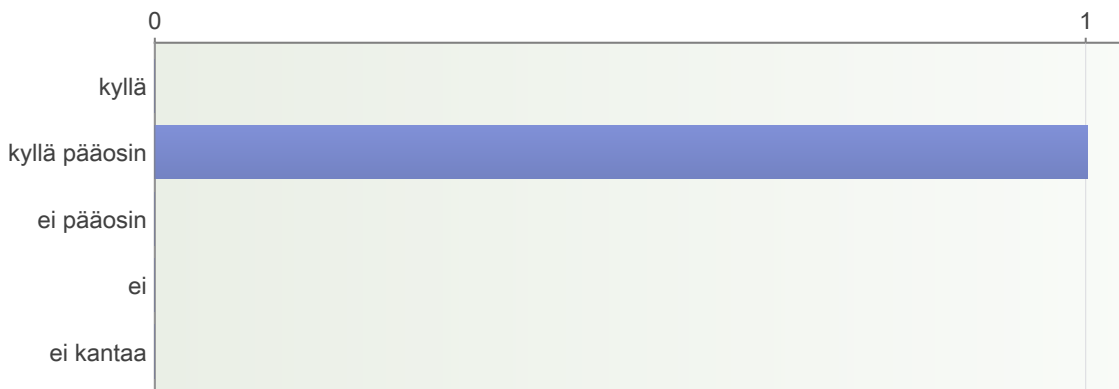
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Mikäli sote-keskus ei itse tuota kaikkia siltä vaadittavia tehtäviä, se voi antaa asiakkaalle niitä varten maksusetelin. Hyvää järjestelmässä on se, että se korostaa sote-keskuksen vastuuta sekä palvelukokonaisuuden toteutumisesta että sen kustannuksista. Haasteena on seuranta ja valvonta niin, että asiakkaiden kohtelu ja setelin myöntäminen toteutuu tasapuolisesti. Laajasti käytettynä maksusetelijärjestelmä saattaa pirstaloida asiakkaan palvelukokonaisuutta epätarkoituksenmukaisesti.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

23. Vapaamuotoiset huomiot.

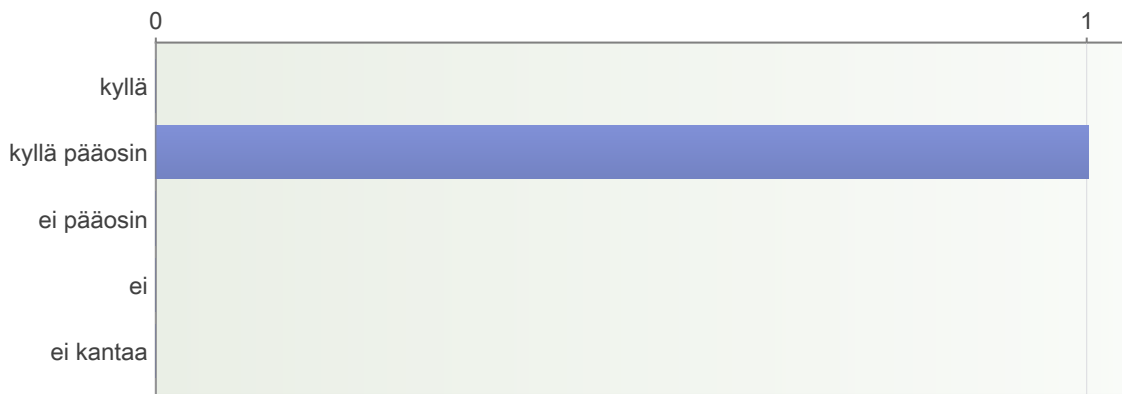
Vastaajien määrä: 1

- Sote-keskus vastaa myös niistä palveluista, joihin se on myöntänyt asiakkaalle maksusetelin. Haasteena on maksusetelituottajien hyväksymismenettely sekä valvonta koskien mm. palvelujen toteutumista, laatua ja sisältöä. Ko. tehtävä vaatii sote-keskuksiin hallinnollisia resursseja ja osaamista. Maksusetelituottajien kanssa tehtävät sopimukset ovat vaativia erityisesti silloin, kun kyseessä on useiden palvelutuottajien yhteenliittymistä. Laatupoikkeama- tai hoitovirhetilanteissa useiden tuottajien keskinäisten sopimussuhteiden ja vastuusuhteiden selvittäminen saattaa olla ongelmallista.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

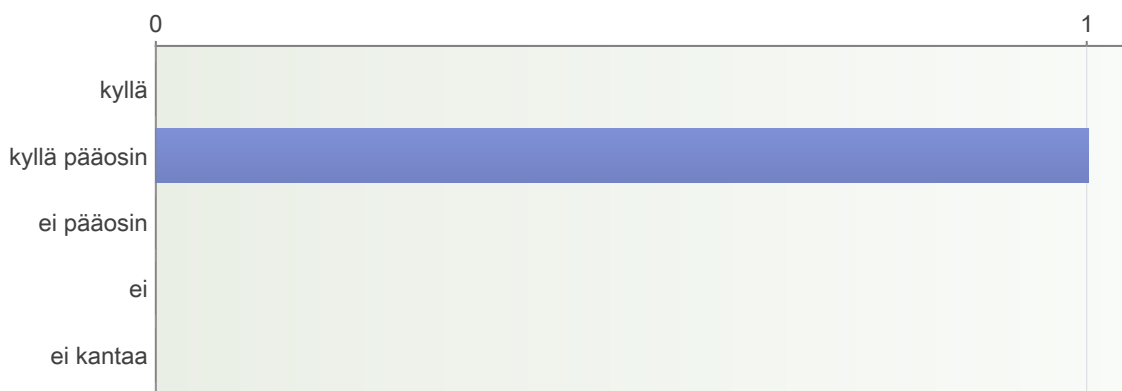
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Osalla asiakasryhmästä saattaa olla vaikeuksia hahmottaa minkälaisista osakokonaisuuksista ja vastuusuhteista on kysymys ja "hallinnoida" omaa palvelukokonaisuuttaan. Maksuseteliyrittäjän valinnan perusteet saattavat myös avautua asiakkaalle puutteellisesti. Parhaimmillaan ja erityisesti omatoimisten asiakasryhmien osalta järjestelmä on toimiva ja parantaa asiakkaan omaa osallisuutta.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

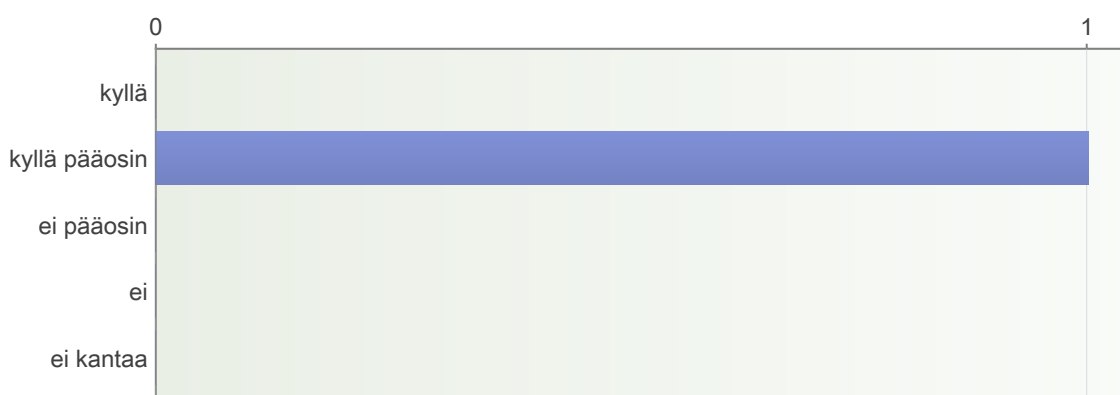
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esim. maakuntien reuna-alueella maakunnan liikelaitoksen valinnan mahdollisuus parantaa asiakaslähtöisyyttä. Peruste, jolla asiakas valinnan tekee, ei helposti avaudu kansalaiselle. Maakuntien liikelaitosten välillä voi olla isoja eroja mm. sen suhteen, missä määrin palvelut tuotetaan itse ja missä määrin ostopalveluna tai yhtiöitettyinä palveluna ja missä määrin palveluja tuotetaan lain edellyttämää määrää laajemmin suoran valinnan palveluina. Lisäksi liikelaitosten resursoinnissa ja strategisissa painopisteissä, mm. siinä miten palveluja ja niiden saatavuutta maakunnan alueella priorisoidaan ja painotetaan, tulee olemaan eroavuuksia.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelin käyttömahdollisuus on asiakaslähtöisyyttä parantava mahdollisuus valita pitkäaikaisen palvelutarpeen, esim. asumispalvelun yksikkö. Parhaimmillaan se voi oleellisesti parantaa yksiköiden palvelun laatua ja asiakaslähtöistä toimintatapaa, kun yksiköt kilpailevat asiakkaista. Haasteena on palveluohjauksen ja tarvittaessa tuetun päätöksenteon onnistuminen siten, se auttaa löytämään relevantit valinnan perusteet.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

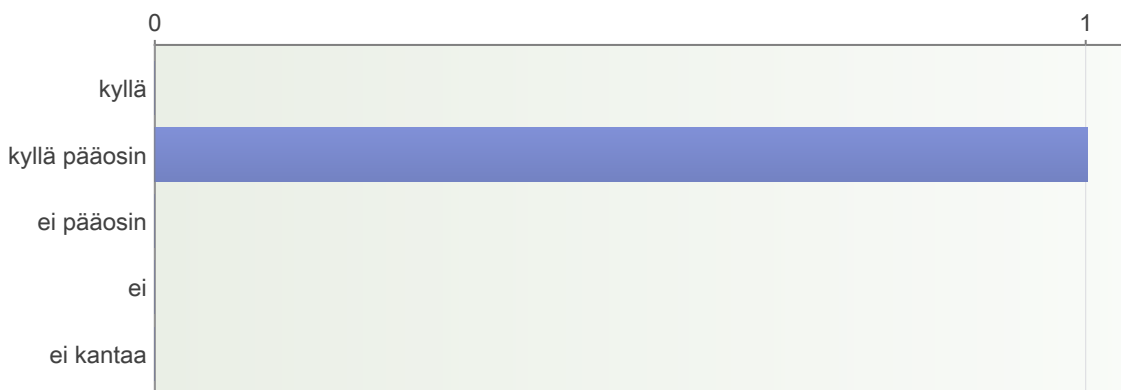
31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunta määrittelee asiakassetelin hinnan ja palvelukokonaisuuden, joten toiminta tapahtuu maakunnan ohjauksessa. Seurannan ja valvonnan näkökulmasta arvioituna ohjausvallan toteutuminen käytännössä on haasteellisempaa. Erityisen haastavaa valvonta on tilanteissa, joissa palvelukokonaisuus sisältää useita palveluja eri tuottajilta tai tuottajien yhteenliittymiltä tai esim. monialaista kuntoutustarvetta, tai kun palveluntuottaja käyttää paljon alihankintaa. Tämä saattaa konkretisoitua esim. sopimuksiin sisältyvien vastuusuhteiden selvittelynä laatupoikkeamatilanteissa.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

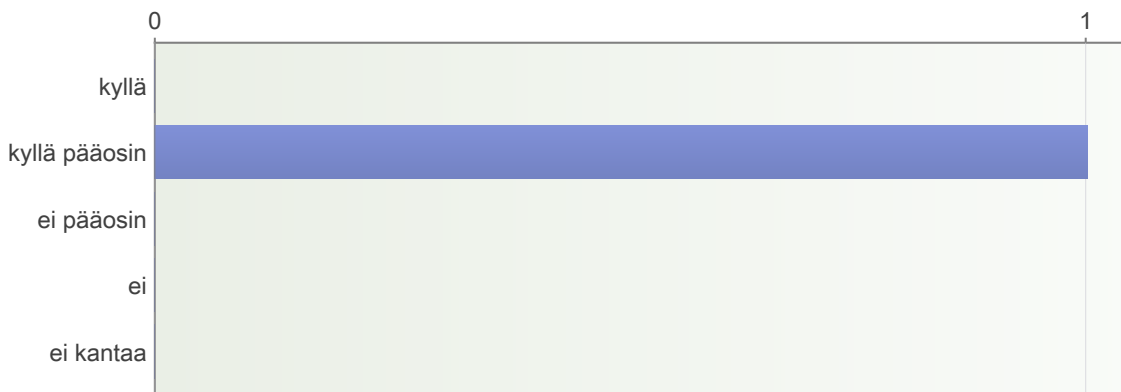
33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pitkäaikaisen palvelutarpeen palveluista vähintään 15 % tulee järjestää asiakassetelillä, mikä sinänsä ei ole kovin suuri osuus. Mutta kun asiakasseteli otetaan käyttöön jossakin palvelussa (esim. asumispalvelut), pitää maakunnan vastaavat palvelut yhtiöittää.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

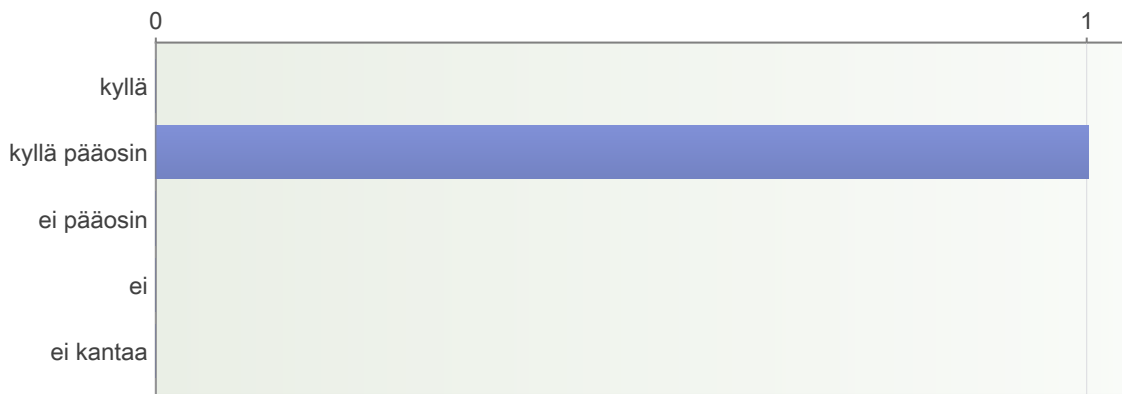
Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtainen budjetti on erityisen vahva asiakkaan omaa vastuuta ja valinnanmahdollisuutta turvaava palvelujen järjestämismuoto. Parhaimmillaan se parantaa asiakkaan sitoutumista ja vastuuta omasta hoidostaan ja palvelustaan, ja hyödyntää asiakkaiden omia innovaatioita. Riskinä voi olla se, että asiakkaan oma tahto ja valinta ei aina tue kuntouttavan ja vaikuttavan hoidon ja palvelun toteutumista.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

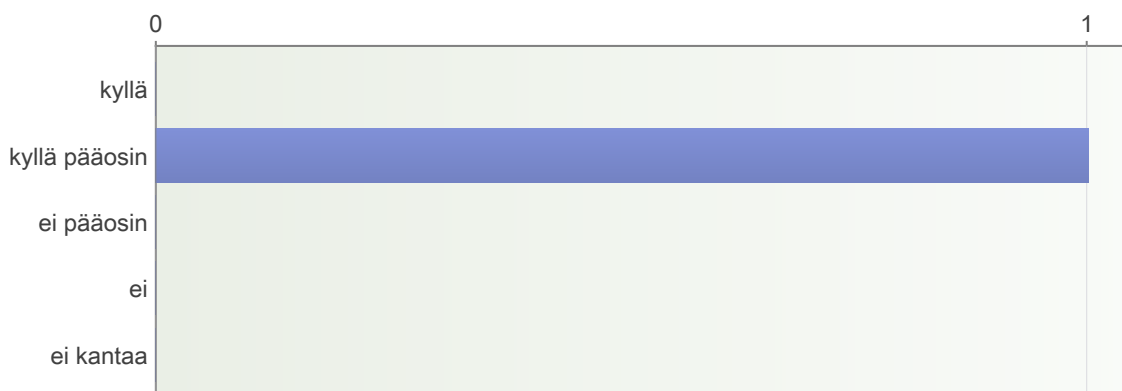
37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakas, jolla on pitkäaikaisesti vaikeuksia muodostaa tai ilmaista tahtoaan, hyötyy siitä, että hänet tunteva henkilö voi toimia päätöksenteon tukena. Epäselvyyttä voi syntyä ko. henkilön roolista mm. suhteessa omaisiin tai edunvalvojaan sekä siinä, onko päätöksenteossa tukevalla henkilöllä eturistiriitaa tai jääviyttä asiakkaaseen nähden.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

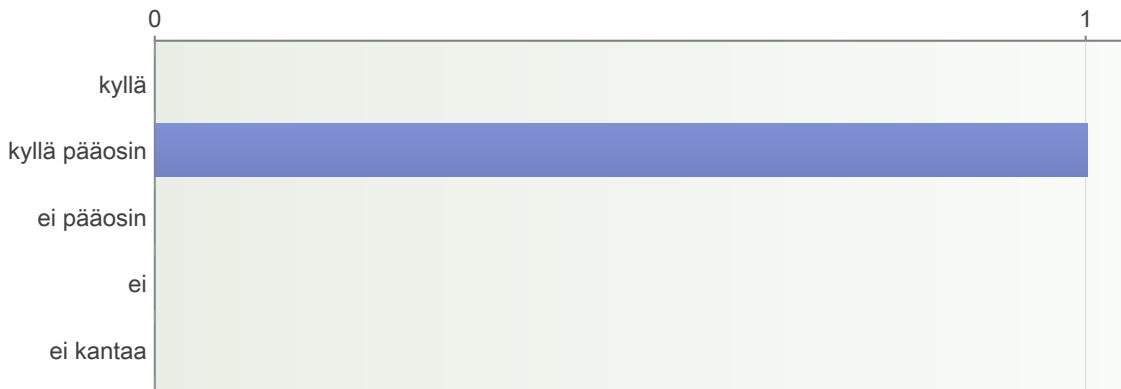
39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunta voi asettaa hyväksymisen kriteerit, mutta kaikki kriteerit täyttävät palveluntuottajat tulee hyväksyä. Kriteereiden määrittely, hyväksymismenettely ja niiden täyttämisen valvonta ovat vaativa tehtävä järjestämisorganisaatiolle, ja siihen tulee varata riittävät resurssit ja osaaminen. Myös muutosten käsittelyä on odotettavissa runsaasti.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sopimusmenettelyä koskevat säädökset ovat tarkoituksenmukaisia, mutta niiden valvonta ja seuranta on vaativa tehtävä. Jos sopimus palveluntuottajan laiminlyönnistä johtuen joudutaan irtisanomaan tai purkamaan, maakunnan on huolehdittava siitä, että asiakkaat saavat palvelut keskeytyksettä. Tämä on erityisen kriittinen kohta tilanteissa, joissa yhdellä palveluntuottajalla on määräävä asema tai merkittävä osuus alueen palvelutuotannosta.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

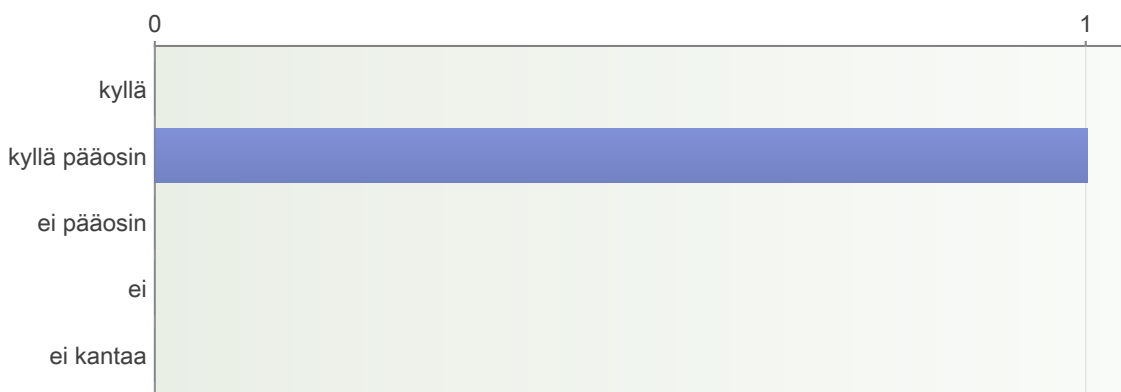
43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan palvelun tuottajien kanssa tehdyssä sopimuksessa tulee muun muassa määritellä, miten tuottaja toteuttaa mm. maakunnan edellyttämiä palvelukokonaisuuksiin ja palveluketjuihin ja palvelujen yhteensovittamiseen liittyviä ehtoja. Tälle veloitteelle asetettavat vaatimukset ja seurannan välineet ovat toimialalla uutta eikä niistä juurikaan ole kokemusta, joten pelisäännöt, mittarit ja seuranta tähän tehtävään tulee rakentaa. Lisäksi palvelun tuottajalle on asetettu velvoite osallistua myös terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, minkä käytäntöjen sopiminen myös on uutta sopimuskäytäntöä.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.
15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

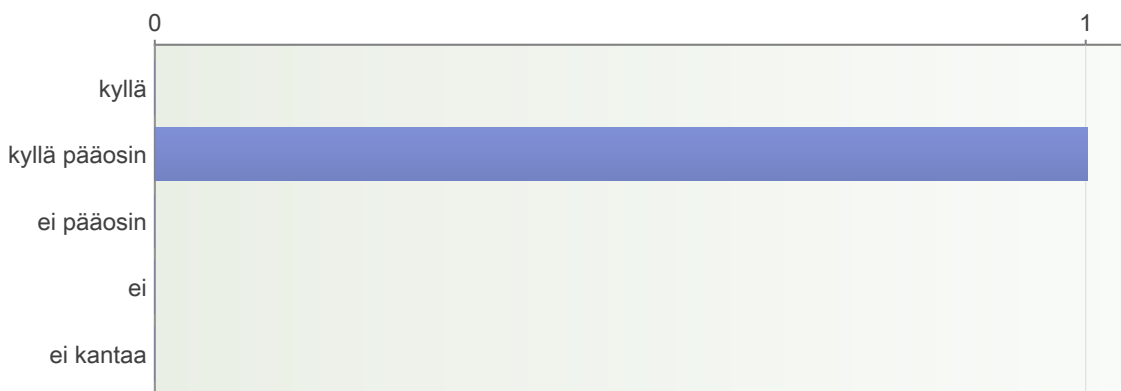
45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kiinteän maksun määräytymisen perusteet sinänsä ovat perusteltuja ja oikean suuntaisia, kun ne huomioivat valtakunnassa vallitsevat suuret erot väestörakenteessa (ikä, sukupuoli ja työssäkäynti). Kuitenkin liian suuri osa, 4/5 maksun määrästä on kiinteästi sidottu vain näihin muutamaan indikaattoriin. Maakunta voi lisäksi päättää kannustinperusteisista ja suoriteperusteisista korvauksista sekä muista korvauksista, joissa huomioidaan mm. alueen sairastavuus ja asukastiheys. Liikkumavara näille muille korvauksille on yhteensä 1/5 hinnasta, mikä vaikuttaa maakunnan oman päätösvallan näkökulmasta pieneltä.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

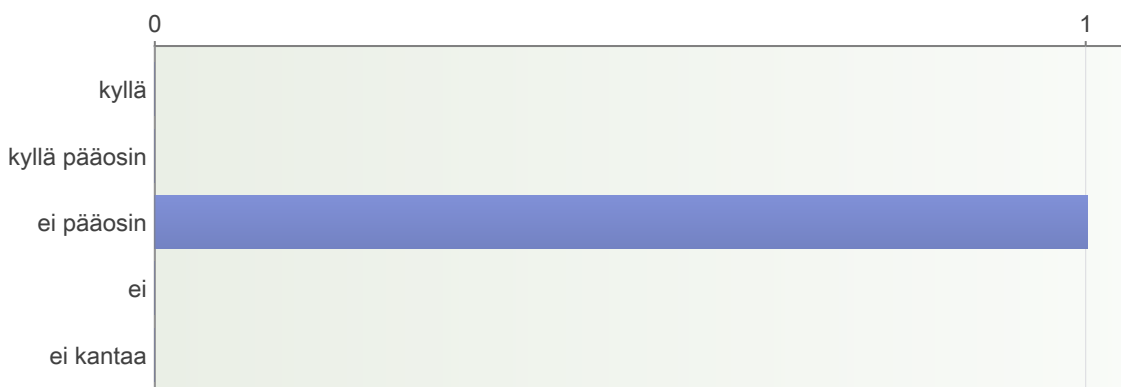
47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Säännökset muista korvauksista ovat oikean suuntaisia, mutta niiden käyttömahdollisuus ja liikkumavara on vähäinen.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

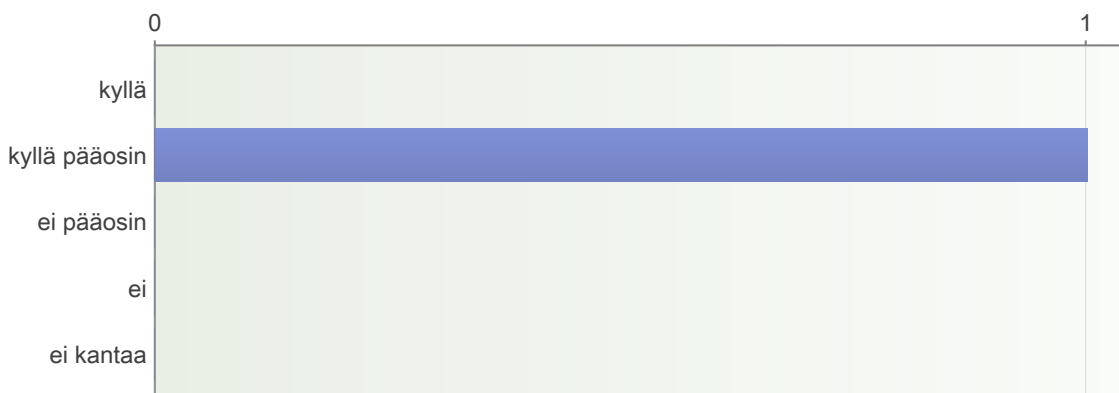
49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden laajentaminen ja palvelujen siirtäminen maakunnan liikelaitoksesta maakunnille perustettaviin yhtiöihin tapahtuu liian nopealla aikataululla. Yhtiöiden perustaminen on työläs ja aikaa vievä prosessi. Maakunnan yhtiöiden saattaminen liiketaloudellisesti kilpailukykyisiksi ei tule onnistumaan niin, että ne olisivat yksityisten yhtiöiden kanssa samassa kilpailuasetelmassa heti 1.1.2021.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Järjestäjäorganisaation tulee olla erittäin hyvin johdettu, resursoitu ja monipuolisella ammatillisella osaamisella rakennettu, jotta se kykenee nopealla aikataululla sekä perustamaan ja varustamaan yhtiöt toiminta- ja kilpailukykyisiksi, että rakentamaan toimivat seuranta- ja ohjausjärjestelmät, joilla monipolvista valintaa, asiakkaan saamaa palvelua ja palvelutuotantoa ohjataan ja seurataan. Ohjausmekanismit tarvitaan sekä tuotannon toteutumisen ja laadun valvontaa, että asiakasvirtoja ja asiakkaan palvelu- ja hoitoketjujen seuranta varten.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

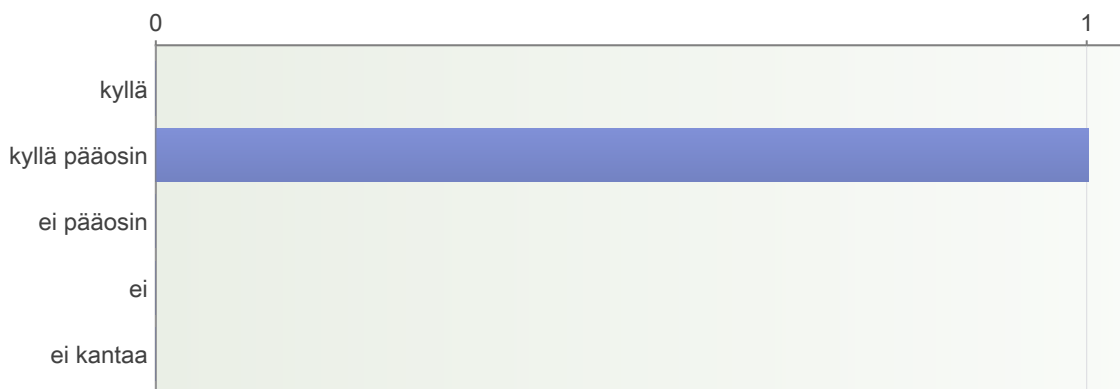
53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Markkinat vaativat toteutuakseen riittävän väestöpohjan ym. sote-ratkaisusta riippumattomat, toimintaympäristöön liittyvät edellytykset. Mikäli nämä muut edellytykset toteutuvat, sote-ratkaisu avaa markkinoille uusia merkittäviä mahdollisuuksia. Palveluntuottajalle maksettavien korvausten tasossa ja korvausten määräytymisperusteissa onnistuminen on jatkossa oleellinen markkinoiden syntymisen osatekijä (riskienhallinta). Korvaustasolla on toisaalta myös suuri vaikutus sote-ratkaisusta yhteiskunnalle aiheutuviin kustannuksiin.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pienten toimijoiden asema markkinoilla näyttäisi toteutuvan lähinnä alihankkijoina (maakunnan liikelaitokselle tai sote-keskuksille) tai maksusetelillä tai asiaksetelillä myönnettävien palvelujen tuottajina. Joissakin sote-palveluissa pienten toimijoiden asema vahvistuu ja joissakin palveluissa heikentyy. Sote-ratkaisun säädöksillä on vaikea muuttaa yleisiä markkinamekanismeja, jotka useiden palvelujen osalta suosivat isoja toimijoita. Yksi keino tukea pieniä toimijoita saattaisi olla se, että sote-keskuksilta ei edellytettäisi laajaa valikoimaa integroituja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, vaan hyväksyttäisiin pienimuotoiset sote-keskukset. Se kuitenkin pirstaloisi palveluja entisestään, ja koko sote-ratkaisun keskeisen tavoite integraation toteutumisesta menetettäisiin.

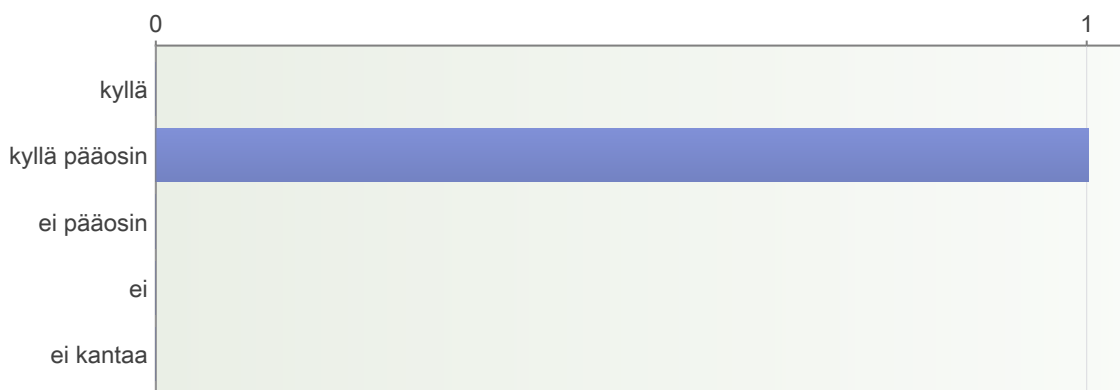
57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan valintoja ja niiden vaikutuksia on vaikea ennakoida. Valinnanvapaus voi parhaimmillaan tukea omahoitoa ja omaa vastuuta ja sitoutumista hoitoon ja palveluun. Pahimmillaan valinnanvapaus saattaa johtaa epätarkoituksenmukaisiin ja toisarvoisilla argumenteilla tapahtuviin valintoihin ja valintojen muutoksiin, hoidon katkoksiin, tiedonkulun ontumisesta johtuviin laatupoikkeamiin, palvelujen pirstaloitumiseen ym ei-toivottuun lopputulokseen.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

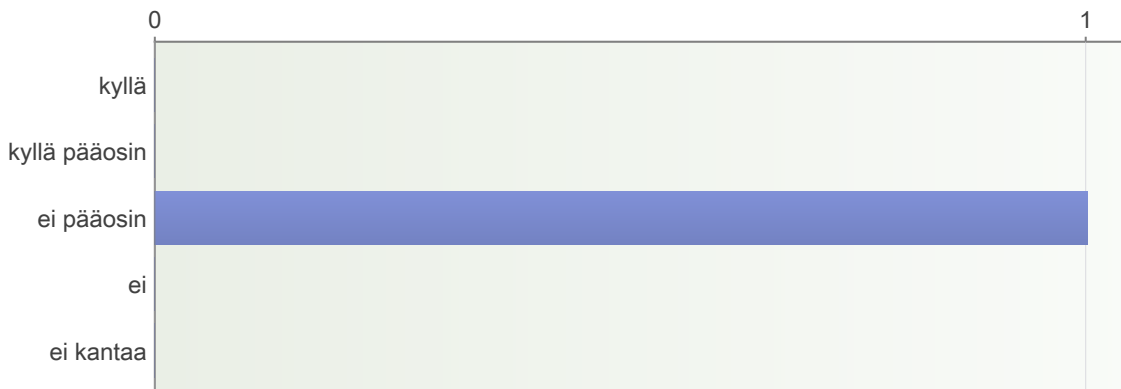
59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Epäselvyyttä jää mm. lasten, koululaisten ja opiskelijoiden suun terveydenhuollon osalta. Onko alle kouluikäisten lasten suun terveydenhuolto osana liikelaitokseen jäävää neuvolatoimintaa, ja onko koululaisten ja opiskelijoiden suun terveydenhuolto osa koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa, vai sisältyykö se valinnanvapauden piirissä olevaan suun terveydenhuollon yksikköön? Sekä lasten suun terveydenhuollon, että myös aikuisasiakkaiden osalta suun terveydenhuollon yhdyspinnat muuhun terveydenhuoltoon tulee huomioida sopimuksissa, jotta asiakkaan terveydentila tulee huomioiduksi kokonaisvaltaisesti.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen vaikutusten arviointia ei ole esitelty riittävästi, että siitä voitaisiin vetää johtopäätöksiä.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden lakiesityksellä on moninaisia vaikutuksia kuntien elinvoimaan ja hyvinvointiin. Kuntien palvelutaso sote-palveluiden osalta muodostuu jatkossa hyvin erilaiseksi verrattuna nykyiseen tasoon. Palvelut saattavat keskittyä entistä enemmän suurin keskuksiin ja lähipalvelumääritykset jouduttaneen tekemään uudelleen. Uudistus saattaa toisaalta myös vahvistaa pienten toimijoiden markkinoita ns. reuna-alueilla. Huolena on (varsinkin pienissä kunnissa) varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen sote-tukipalveluiden "karkaaminen" etäämmäs kunnasta ja kunnan järjestämistä palveluista.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaus on asiakkaalle merkittävä mahdollisuus ja hyvä tavoite. Siitä on kuitenkin liian nopealla valmistelulla muodostumassa pirstaleinen, moniportainen ja vaikeasti hahmottuva toimintamalli, jossa sote-integraation toteutuminen uhkaa vaarantua. Palvelujen pirstaloituminen saattaa myös lisätä palvelujen käyttöä ja nostaa kustannuksia. Osalle asiakkaista valinnan paikkoja syntyy monessa kohdassa ja moniportaisesti, ja osa niistä sisältää hyvinkin vaativia pitkävaikutteisia valintoja. Valintojen perusteena tulisi olla käytettävissä runsaasti tietoa ja ymmärrystä kustakin palvelusta ja sen osuudesta koko hoito- tai palveluketjun vaikuttavuuteen (mm. monialainen kuntoutus). On todennäköistä, että digitalisaatio ei tule toteutumaan lakiehdotuksen mukaisella aikataululla siten, että kaikki tarvittava tieto ja kaikki tarvittava osaaminen olisi kansalaisten käytettävissä valintojen perustaksi. Sama huoli digitalisaation toteutumisen aikataulusta koskee järjestäjäorganisaatiota, jonka ohjaus- ja valvontatyökaluna tietojärjestelmien toimivuus on ehdoton edellytys.

Valinnanvapauden johdosta organisaatioilla tulee ainakin alkuvaiheessa olemaan vaikeuksia mitoittaa palveluja ja resursseja, ja varautua asiakkaan valintojen mukana muuttuviin tarpeisiin ja palvelutarpeen lisäyksiin tai vähennyksiin.

Valinnanvapauteen liittyy paitsi vapautta, myös merkittävää vastuuta. Vastuu konkretisoituu maakunnan kykynä ja mahdollisuutena ohjata ja valvoa yhteiskunnan varoilla toimivaa mittavaa palvelukokonaisuutta. Järjestäjäorganisaation tulee nopealla aikataululla kyetä rakentamaan ohjausmekanismit, joiden avulla monituottajamallin mukaisesti palveluja hankkineiden asiakkaiden hoito- ja palveluketjuja kyetään ohjaamaan ja seuraamaan. Lisäksi tulee valmistella ohjausmekanismi palveluntuottajien toiminnan ohjaamista, seurantaa ja valvontaa varten, jotta voidaan varmistaa palveluntuottajalle asetettujen vastuiden ja velvoitteiden toteutuminen.

Järjestäjäorganisaation tulee myös kyetä ohjaamaan ja seuraamaan sote- palvelujen kustannustasoa maakunnassa, ja kansalaisille annetun palvelustrategian ja palvelulupauksen toteutumista, sekä sosiaali- ja terveysministeriön asettamien kansallisten tavoitteiden toteutumista. Valinnanvapauden ja monituottajamallin ennaltaehkäisevä toiminta tulee turvata, ja yhdyspinnat kuntien hyvinvointivastuuseen nähden tulee luoda, että kokonaisuus tuottaa siltä odotettavaa ennaltaehkäisevää toimintaa ja vaikuttavuutta.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.